

15. Saeimas (2026) partiju programmu ekonomiskais izvērtējums

Ekonomistu apvienības projekts · Vēlēšanas: 2026. gada 3. oktobris · Izvērtētas 8 partijas

Metodoloģiskā piezīme

Šis ir programmu kā **ekonomisku dokumentu** kvalitātes izvērtējums pēc četriem promtā definētajiem kritērijiem, nevis politisks ieteikums par to, kā balsot. Augsts vērtējums nenozīmē, ka politika ir “labāka” valstij — tas nozīmē, ka programma ir saturiski pilnīga, konkrēta, ar identificējamu finansējuma segumu un iekšēji saskanīga. Vēlētājs var racionāli dot priekšroku zemāk novērtētas programmas politiskajam virzienam.

Divi metodoloģiski efekti, kas jāņem vērā:

1. Kritērijs **“finansilā sabalansētība”** strukturāli nostāda zemāk ekspansīvās programmas (lielas nodokļu samazināšanas + tēriņu palielināšanas), pat ja tās risina reālas problēmas. Tas ir kritērijs, nevis analītiķa pieņēmums, īpašums.
2. **Faktiskā ideoloģija noteikta pēc programmas satura, nevis partijas pašnosaukuma** vai deklarētajām vērtībām, kā prasa promts.

Avoti: SV, ZZS, NA, AS, JV, Progresīvie — oficiālās CVK iesniegtās programmas (dati.cvk.lv, atj. 11.08.2026.); MMN un LPV — partiju izvērstās programmas. **Konteksts:** pēc 2026. gada vidus ziņām valdošo koalīciju veido AS, JV, NA un ZZS (premiers A. Kulbergs); Progresīvie bija iepriekšējās (14. Saeimas) koalīcijas sastāvā; SV, MMN un LPV — opozīcijā vai jauni spēki. Vairākas partijas atbild par ekonomiku, kuru pašas kritizē.

Skala katram kritērijam: 1-10. Kopvērtējums = 4 kritēriju summa (maks. 40); vidējais = summa / 4.

1. SUVERĒNĀ VARA / APVIENĪBA JAUNLATVIEŠI (SV)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Ekonomiskais suverēnisms un protekcionisms: ALTUM pārveide par nacionālu banku; pilna cikla ražošana ar izejvielu eksporta ierobežošanu; kooperatīvi un lielāks Latvijā ražotā īpatsvars iepirkumos; stratēģisko SOE neaizskaramība + Valsts sociālās drošības fonds no to dividendēm. Fiskāli — plaša nodokļu samazināšana (PVN 5% pārtikai/enerģijai/degvielai/medikamentiem, NĪN atcelšana visiem mājokļiem, 5 gadu nodokļu moratorijs, IIN atbrīvojums jauniešiem līdz 25 g.). Energētiskā — alternatīva politika bez vēja/saules stacijām, iespējama iziešana no Nordpool.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Ekonomiskais nacionālisms / protekcionisms ar labēji populistisku un suverēnistisku ievirzi; spēcīgi valsts intervences elementi (nacionālā banka, cenu regulēšana, eksporta ierobežojumi, SOE kontrole) apvienoti ar nodokļu samazināšanas populismu.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 7. Plašs jautājumu loks, taču drīzāk solījumu saraksts nekā stratēģija; trūkst makro mērķu un produktivitātes/investīciju ietvara.

Konkrētība — 5. Daudz konkrētu skaitļu nodokļos (PVN 5%, patentmaksa 10%, A1 25→10%), bet strukturālo soļu mehānismi tikai deklarēti.

Finansiālā sabalansētība — 2. Vērienīga, faktiski nesegta nodokļu samazināšana vienlaikus ar palielinātiem tēriņiem; nav ticama finansējuma avota.

Iekšējā konsekvence — 3. Tiešas pretrunas: sociālo fondu veido no SOE dividendēm, vienlaikus tās likvidējot kā “slēptu nodokli”; nodokļu moratorijs pret solīto tēriņu pieaugumu.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. ALTUM kā attīstības banka (MVU kapitāla pieejamība); atbalsts zinātniski ietilpīgiem uzņēmumiem; A1 sliekšņa pazemināšana (LV būvnieku konkurētspēja); platformu aplikšana Latvijā.

Būtiskākie riski. Nesegti nodokļu griezumi → deficīta/parāda pieaugums; iziešana no Nordpool → energoapgādes risks un augstākas cenas; Rail Baltica iesaldēšana → ES līdzfinansējuma (līdz 85%) zaudēšana; eksporta ierobežojumi → PTO problēmas; dividenžu likvidēšana grauj pašu piedāvāto sociālo fondu.

Kopvērtējums: 17 / 40 · Vidējais: 4,25

2. MĒS MAINĀM NOTEIKUMUS (MMN)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Dereglamentācija un mazā valsts: “ģenerāltīrīšana” pārvaldē (Civildienesta likuma atcelšana, nulles budžets, bezdeficīts viena sasaukuma laikā, “atceļ 2 likumus par 1”, SOE skaita samazināšana uz pusi). Nodokļi — 10% mikrouzņēmuma nodoklis (<50k€), plakana IIN, NĪN atcelšana vienīgajam mājoklim, IIN atvieglojums līdz 500€/bērnu. ES ārējās robežas ekonomiskā zona Latgalē (PVN 10%, UIN atlaides 5-10 gadi).

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Ekonomiski (klasiski) liberāla / labēji libertāriska, apvienota ar nacionālkonservatīvu vērtību politiku un tiešās demokrātijas (antielites) ievirzi. Deklarētais atbilst faktiskajam.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 7. Spēcīga strukturālo reformu daļa (dereglamentācija, SOE, fiskālā disciplīna), bet plāna nozaru tautsaimniecība (enerģētika, eksports, rūpniecība).

Konkrētība — 6. Vairāki konkrēti mehānismi (10% mikronodoklis, IVN 9 mēn., 20% UIN pašvaldībai), taču plakanā IIN likme un bezdeficīts bez precīza aprēķina.

Finansiālā sabalansētība — 6. Virs populistu līmeņa: skaidri deklarē bezdeficīta/nulles budžetu un griezumus sasaista ar tēriņu samazinājumiem; tomēr ietaupījumi apgalvoti, ne aprēķināti.

Iekšējā konsekvence — 8. Ļoti saskanīga: mazā valsts + dereglamentācija + zemi nodokļi + decentralizācija = vienota loģika. Neliela spriedze ar totālu imigrācijas ierobežošanu.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Dereglamentācija (“atceļ 2 par 1”, IVN 9 mēn.) — reāls konkurētspējas svira; bezdeficīta/nulles budžets — fiskālā ticamība; Latgales robežzona ar atlaidēm; 10% mikronodoklis; X-Road datu apmaiņa.

Būtiskākie riski. Plakanais IIN mazina progresivitāti/ieņēmumus; totāla imigrācijas ierobežošana ierobežo darbaspēku; “bezdeficīts viena sasaukuma laikā” var izraisīt procikliskus griezumus; robežzonai vajadzīgs EK saskaņojums.

Kopvērtējums: 27 / 40 · Vidējais: 6,75

3. ZAĻO UN ZEMNIEKU SAVIENĪBA (ZZS)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Kvantificēti 2030. mērķi: IKP +2% virs ES vidējā; produktivitāte +5% gadā; ārvalstu investīcijas ≥1 mljrd. €/gadā; veselībai 6%, zinātnei 2%, aizsardzībai >5% no IKP; min. alga 1250 €. Nozaru atbalsts (lauksaimniecība, mežsaimniecība, zvejniecība), Latvijas kredītēšanas/investīciju fonds, nodokļu atlaides digitalizācijai. Audita ietaupījumi ≥500 milj. € uz veselību/reģioniem.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Centriska, agrāri orientēta jaukta ekonomika ar mērenu valsts intervenci (attīstības fonds, nozaru atbalsts, SOE loma zinātnē) un sociāli konservatīvu vērtību ietvaru.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 8. Viena no pilnīgākajām — produktivitāte, investīcijas, eksports, enerģētika, zinātne, reģioni, fiskālā puse — ar skaidriem makro mērķiem.

Konkrētība — 6. Bagāta uz mērķiem (min. alga 1250 €, FDI 1 mljrd., produktivitāte +5%), bet tie ir sasniedzamie rezultāti, ne mehānismi.

Finansiālā sabalansētība — 5. Izaugsmē balstīts modelis + identificēti ietaupījumi ir pluss, bet 6%+5%+2% + algu/pensiju + PVN samazinājumu sakrājums nav salāgots.

Iekšējā konsekvence — 7. Plaši saskanīga; galvenā spriedze — fiskālā ambīcija. Kā ekon. ministra partijai daļa mērķu pārbaudāmi pret faktu.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Kvantificēti mērķi rada atbildību; Latvijas kredīvēšanas/investīciju fonds + krājaizdevu sabiedrības; nodokļu atlaides digitalizācijai/produktivitātei; aizsardzības industrija; datu centri/MI/fintech Rīgā.

Būtiskākie riski. Fiskālā pārslodze, ja izaugsme neizpildās; mērķi bez mehānismiem var nerealizēties; agrārā subsīdiju atkarība no ES budžeta; inkumbences risks — jau nokavēti mērķi var mazināt ticamību.

Kopvērtējums: 26 / 40 · Vidējais: 6,5

4. NACIONĀLĀ APVIENĪBA (NA)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Nacionālā valsts ar piedāvājuma puses ekonomiku: mērķis IKP uz iedzīvotāju 80% no ES vidējā līdz 2030.; prognozējami konkurētspējīgi nodokļi, atvieglots MVU režīms; ES fondi izaugsmes sektoros, ne patērīna subsīdijās; investīciju fonds eksportspējīgiem uzņēmumiem; SOE padomēs profesionāli ar KPI. Spēcīga natālistiskā daļa (pabalsti 100/300/600 €, mājokļa grants 15 000 €/bēnu).

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Nacionālkonservatīva ar tirgus/piedāvājuma puses ekonomisko ievirzi (konkurētspējīgi nodokļi, eksporta investīcijas) apvienotā ar spēcīgu natālistisku sociālo tēriņu un aizsardzības rūpniecības valsts lomu.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 7. Solīda ekon. daļa ar makro enkuru (80% no ES); nozaru specifika mazāk izstrādāta nekā ZZS/JV, svārs uz ģimenes politiku.

Konkrētība — 6. Konkrēta ģimenes atbalstā (100/300/600 €, 15 000 €/bēnu); ekonomiskie mehānismi vispārīgāki.

Finansiālā sabalansētība — 4. Dārga natālistiskā pakete + aizsardzība >5% ar plānu ieņēmumu pusi; disciplīnas signāli nēsedz izmaksas.

Iekšējā konsekvence — 6. Saskanīga nacionālkonservatīvā ietvarā; spriedze starp “ES fondi ne patērīnam” un pašu lielajiem naudas transfertiem ģimenēm.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Investīciju fonds ar nosacījumu par eksportu/produktivitāti/viršvidēju algu; ātrākā procedūra aizsardzības industrijai; ES fondi izaugsmes sektoros; SOE padomes ar KPI; zinātnes-biznesa saikne.

Būtiskākie riski. Ģimenes pakete + aizsardzība fiskāli smaga pret plānu ieņēmumu plānu; stingra imigrācija ierobežo darbaspēku; daļa priekšlikumu paliek principu līmenī.

Kopvērtējums: 23 / 40 · Vidējais: 5,75

5. APVIENOTAIS SARAKSTS (AS)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Fiskālā disciplīna + menedžeriski pragmatiska tirgus ekonomika: bezdeficīta bāzes budžets 4 gados; nodokļu politikas stabilizēšana; mikronodoklis 10% fiziskām personām; kapitāla pieauguma IIN uz 17%; UIN dividenžu modeļa saglabāšana; mērķēts atbalsts augstas pievienotās vērtības/eksporta nozarēm; Latvijas Attīstības fonds; valsts garantijas mājokļu būvniecībai (+2 mljrd.); Rail Baltica līdz minimāli realizējamam.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Centriski labēja, liberāli konservatīva, pragmatiski menedžeriska tirgus ekonomika ar fiskālo disciplīnu un mērķētu (nevis plaša mēroga) valsts atbalstu; “gudra valsts” kā uzņēmējdarbības veicinātāja.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 8. Ļoti pilnīga un strukturēta ap ekon./fiskālajām tēmām (fiskālā puse, investīciju fonds, SOE, nodokļi, enerģētika, jaunās ekonomikas regulējums).

Konkrētība — 7. Skaidri mehānismi: bezdeficīts 4 gados, +2 mljrd. kreditēšana, kapitāla pieaugums 17%, budžeta dati līdz rēķinu līmenim.

Finansiālā sabalansētība — 7. Viena no labākajām: skaidrs bezdeficīta mērķis + nodokļu stabilitāte + pensiju-bērnu saikne “nesagraujot ilgtspēju”. Kā fin. ministra partijai izpildes ticamība.

Iekšējā konsekvence — 8. Augsti saskanīga: disciplīna + stabilitāte + mērķēts atbalsts + iejaukšanās mazināšana. Neliela spriedze ap jauno Attīstības fondu.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Nodokļu stabilitāte (izbeidz nenoteiktību, kas attur investīcijas); bezdeficīta mērķis → zemākas aizņemšanās izmaksas; Attīstības fonds; +2 mljrd. mājokļu kreditēšana; jaunās ekonomikas regulējums (MI/kripto); kapitāla pieaugums uz 17%.

Būtiskākie riski. Rail Baltica “minimālais apjoms” joprojām apdraud daļu ES līdzfinansējuma; +2 mljrd. garantijas — iespējamās saistības; reformu atkarība no izpildes; bezdeficīta mērķis ambiciozs uz tēriņu spiediena fona.

Kopvērtējums: 30 / 40 · Vidējais: 7,5

6. LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ (LPV)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Agresīva piedāvājuma puses nodokļu samazināšana (10% pašnodarbinātajiem / 10% UIN / 10% kapitāla pieaugumam; PVN 10%; NĪN atcelšana vienīgajam mājoklim) + lielo projektu “developmentālisms” (≥10 projekti ≥10 mljrd. €, PPP, Via Baltica 4 joslas, atomstacija ar ASV). Nacionālā attīstības banka uz ALTUM bāzes; Rīgas lidosta kā centrs; angļu valoda kā biznesa valoda. Natālisms (5000 €/jaundzimušo). Finansējuma elements — PUA (“zelta vīzu”) shēma.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Labēji populistiska / nacionālkonservatīva ar agresīvu piedāvājuma puses nodokļu samazināšanu, lielo projektu attīstības ievirzi, natālismu un ASV orientāciju.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 7. Ļoti plaša (nodokļi, banku sektors, lidosta, dzelzceļš, ostas, tranzīts, enerģētika, kultūra kā ekonomika, drošība).

Konkrētība — 6. Daudz konkrētu skaitļu (10/10/10, PVN 10%, 5000 €, ≥10 mljrd. €), bet “kā” sasniegt — apgalvots, ne izstrādāts.

Finansiālā sabalansētība — 2. Lielākā nesegtā pakete — masveida griezumi + masveida tēriņi; “ekonomika augs” un PPP kā segumi; PUA shēma mazs un problemātisks avots.

Iekšējā konsekvence — 3. Fiskāli un operacionāli pretrunīga: griezumi + tēriņi; “Latvenergo bez peļņas” pret vajadzību pēc dividendēm; airBaltic bāzu slēgšana pret tīkla ekonomiku.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Nacionālā attīstības banka (MVU kapitāls); nodokļu vienkāršība 10/10/10 (ja segta); Rīgas lidostas mezglis; ostas/tranzīts + ASV partneris; atomenerģija ar ASV; angļu valoda biznesā (FDI); 48h konta atvēršana.

Būtiskākie riski. Lielākais nesegtais fiskālais slogs → smags deficīta/parāda risks; PUA (“zelta vīzu”) shēma — AML/drošības/reputācijas riski; airBaltic bāzu slēgšana vērtību graužoša; Rail Baltica iesaldēšana → ES līdzekļu zaudēšana; 10 mljrd. € “PPP” — iespējamās saistības.

Kopvērtējums: 18 / 40 · Vidējais: 4,5

7. JAUNĀ VIENOTĪBA (JV)

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Fiskālo noteikumu enkurs + aktīva, bet disciplinēta valsts: ārējais parāds <55% no IKP un eirozonas fiskālie noteikumi; mērķis produktīvākā ekonomika Baltijā — IKP +≥3,5%/gadā, investīcijas >30% no IKP; R&D 3% + jauns Zinātniskās darbības likums; veselībai 6%, aizsardzībai 5%. Paātrināti investīciju koridori (enerģētika/aizsardzība/MI), LIAA kā vienas pieturas aģentūra; NĪN kā pilnvērtīgs pašvaldību nodoklis; min. alga 50% no vidējās.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Centriski labēja, liberāli konservatīva, proeiropeiska tirgus ekonomika ar aktīvu, bet fiskāli disciplinētu valsti (mērķēta rūpniecības politika, R&D, investīciju koridori) un mērenu sociālo nodrošinājumu.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 8. Viena no pilnīgākajām — fiskālie noteikumi, izaugsme, investīcijas, produktivitāte, enerģētika, R&D, eksports, MVU, reģioni — ar makro enkuriem.

Konkrētība — 7. Skaidri mērķi (3,5% izaugsme, investīcijas >30% IKP, parāds <55%, R&D 3%) + mehānismi (LIAA, koridori, Zinātnes likums, Nac. veselības fonds).

Finansiālā sabalansētība — 7. Vienīgā partija ar formālu fiskālo noteikumu enkuru (parāds <55%, eirozonas noteikumi). Tēriņu solījumi lieli un saspringti, bet skaidri ietvaroti.

Iekšējā konsekvence — 8. Saskanīga ar centriski labējo (EPP) identitāti; spriedze — tēriņu ambīcija pret parāda griestiem; inkumbence — izpildes, ne konsekvences jautājums.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Fiskālo noteikumu enkurs (parāds <55%) → ticamība; investīcijas >30% IKP + 3,5% izaugsme; LIAA vienas pieturas aģentūra + koridori (FDI); R&D 3% + Zinātnes likums; aizsardzības/divējāda lietojuma industrija; rezultātos balstīts budžets.

Būtiskākie riski. Sakrātie tēriņi (6%+5%+3% + algu grīdas) pret parādu <55% aritmētiski saspringti; inkumbence stagnācijas laikā rada izpildes ticamības jautājumus; daudziem mērķiem trūkst finansējuma ceļa.

Kopvērtējums: 30 / 40 · Vidējais: 7,5

8. PROGRESĪVIE

Galvenās ekonomiskās pamatnostādnes. Sociāldemokrātiska, zaļa ekonomika: prioritārie izaugsmes sektori — atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas, aizsardzības industrija, zaļā rūpniecība; plašāka nodokļu progresivitāte (samazinot slogu mazajām/vidējām algām); proporcionālas sociālās iemaksas; mērķēts atbalsts augstas pievienotās vērtības/eksporta uzņēmumiem; pieejamu īres mājokļu fonds. Ieņēmumi — progresīvie, resursu/klimata, banku virspeļņas nodokļi.

Faktiskā ekonomiski politiskā ideoloģija. Sociāldemokrātiska un zaļa (kreisi centriska) — progresīva nodokļu politika, ieguldījumi publiskajos pakalpojumos, zaļā pāreja, pārdale un cilvēktiesības. Faktiskā ideoloģija sakrīt ar deklarēto.

Vērtējums pa kritērijiem:

Saturīgums — 8. Plaša un strukturēta (ekonomika, enerģētika, nodokļi, mājokļi, MVU, veselība, meži, klimats, izglītība/zinātne, reģioni), ar skaidru izaugsmes dzinēju.

Konkrētība — 6. Konkrēta daļā (pedagogu likme ≥2100 €, 50% transporta atlaide, līdzmaksājumu griesti), bet karoga solījumam (progresivitāte) trūkst konkrētu likmju.

Finansiālā sabalansētība — 6. Skaidrāka ieņēmumu filozofija — nosauc avotus (progresīvie + klimata/resursu + banku virspeļņas nodokļi); tomēr tēriņu vs jauno nodokļu neto balance nav salāgota.

Iekšējā konsekvence — 8. Ļoti saskanīga: progresīvie nodokļi + publiskās investīcijas + zaļā rūpniecība + pārdale = vienota sociāldemokrātiska loģika.

Attīstību veicinošie priekšlikumi. Progresīvā nodokļu reforma zemākajām algām (darbaspēks/patēriņš); RES + aizsardzība + zaļā rūpniecība kā prioritātes; augstas pievienotās vērtības/eksporta atbalsts; jaunuzņēmumu programma; īres mājokļu fonds; proporcionālās iemaksas (bāzes paplašināšana).

Būtiskākie riski. Plašāka progresivitāte var mazināt augsti kvalificētu darbinieku/investīciju noturēšanu (konkurence ar plakano nodokli kaimiņos); klimata nodokļi ceļ izmaksas energoietilpīgām nozarēm; neto fiskālā ietekme nav kvantificēta → deficīta risks.

Kopvērtējums: 28 / 40 · Vidējais: 7,0

Kopvērtējuma tabula

#	Partija	Sat.	Kon k.	Fin.	Kons .	Kopā	Vid.	Faktiskā ideoloģija
1.	APVIENOTAIS SARAKSTS (AS)	8	7	7	8	30	7,5	Centriski labēja, liberāli konservatīva, menedžeriski pragmatiska ar fiskālo disciplīnu
2.	JAUNĀ VIENOTĪBA (JV)	8	7	7	8	30	7,5	Centriski labēja, proeiropeiska tirgus ekonomika ar aktīvu, bet disciplinētu valsti
3.	PROGRESĪVIE	8	6	6	8	28	7,0	Sociāldemokrātiska un zaļa (kreisi centriska)
4.	MĒS MAINĀM NOTEIKUMUS (MMN)	7	6	6	8	27	6,75	Klasiski liberāla / libertāriska + nacionālkonservatīva, tiešā demokrātija
5.	ZAĻO UN ZEMNIEKU SAVIENĪBA (ZZS)	8	6	5	7	26	6,5	Centriska agrārā jauktā ekonomika ar mērenu intervenci
6.	NACIONĀLĀ APVIENĪBA (NA)	7	6	4	6	23	5,75	Nacionālkonservatīva ar piedāvājuma puses ekonomiku + natālismu
7.	LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ (LPV)	7	6	2	3	18	4,5	Labēji populistiska / nacionālkonservatīva, attīstības “developmentālisms”
8.	SUVERĒNĀ VARA (SV)	7	5	2	3	17	4,25	Ekonomiskais nacionālisms/protekcionisms ar labēji populistisku ievirzi

Skala 1-10 katram kritērijam. Sat. = saturīgums, Konk. = konkrētība, Fin. = finansiālā sabalansētība, Kons. = iekšējā konsekvence.

Rindojums un komentāri

1.-2. AS un JV (30 punkti, 7,5) — dalīta pirmā vieta.

Metodoloģiski spēcīgākās: saturiski pilnīgas, ar konkrētiem mehānismiem un — atšķirībā no pārējām — ar skaidru fiskālo enkuru (AS: bezdeficīta bāzes budžets 4 gados; JV: parāds <55% IKP un eirozonas noteikumi). AS ierindota pirmā par matu — tās fiskālā pakete ir aritmētiski financējamāka (nodokļu stabilitāte un mazāk sakrātu tēriņu mandātu); JV dod pretsvaru ar pilnīgāku makro mērķu kopumu un formālu noteikumu enkuru. Kopīgais risks — inkumbence stagnācijas laikā (izpildes, ne dokumenta kvalitātes jautājums).

3. Progresīvie (28, 7,0).

Augsts saturīgums un iekšējā konsekvence (skaidra sociāldemokrātiski zaļa loģika). Virs vidējā finansiālajā sabalansētībā, jo — atšķirībā no nodokļu griezēju populistiem — programma nosauc ieņēmumu avotus. Zemāk par AS/JV, jo karoga solījumam trūkst konkrētu likmju un neto balance nav kvantificēta.

4. MMN (27, 6,75).

Augstākā iekšējā konsekvence starp jaunajiem spēkiem un pārsteidzoši disciplinēta fiskālā pieeja jaunam spēkam (bezdeficīts, griezumi sasaistīti ar tēriņu samazinājumiem). Zemāk par top 3, jo nozaru tautsaimniecība plānāka un ietaupījumi apgalvoti, ne aprēķināti.

5. ZZS (26, 6,5).

Saturiski viena no pilnīgākajām, ar unikāli kvantificētiem 2030. mērķiem. Velk uz leju finansiālā sabalansētībā — 6%+5%+2% + algu/pensiju mērķu + PVN samazinājumu sakraužums nav salāgots — un tas, ka mērķi bieži ir rezultāti bez mehānisma.

6. NA (23, 5,75).

Solīda piedāvājuma puses daļa ar makro enkuru (80% no ES), bet velk uz leju dārgā, plāni segtā natālistiskā pakete un spriedze starp “ES fondi ne patēriņam” un pašu naudas transfertiem ģimenēm.

7. LPV (18, 4,5).

Plaša un ambicioza, bet metodoloģiski vāja tur, kur kritēriji prasa segumu un saskaņu: lielākā nesegtā fiskālā pakete un iekšējās pretrunas (Latvenergo “bez peļņas”; airBaltic bāzu slēgšana). PUA shēma pievieno drošības/AML riskus.

8. SV (17, 4,25).

Zemākā pozīcija nāk no nesegtiem nodokļu samazinājumiem un tiešām iekšējām pretrunām (spilgtākā: sociālo fondu veido no SOE dividendēm, tās vienlaikus atceļot). Programma identificē reālas problēmas, bet risinājumi nav fiskāli vai loģiski noturīgi.

Divi šķērsgrīzuma novērojumi

- **Inkumbentu/etablēto spēku programmas (AS, JV, Progresīvie, ZZS) sistemātiski ieguva augstāku fiskālās sabalansētības un konkrētības vērtējumu** nekā izaicinātāju/populistu programmas (SV, LPV). Tas atspoguļo dokumentu tapšanas praksi, ne satura “labumu”.
- **Neviena partija pilnībā nesalāgo tēriņu solījumus ar ieņēmumu pusi** — atšķiras tikai pakāpe. Vājākais posms visā spektrā ir tieši finansiālā sabalansētība: pat top partijas balstās uz izaugsmes pieņēmumiem un neapbrīdinātiem ietaupījumiem.